

**Olga Lukašina
Jekaterina Juhimeca**

Komercdarījumu grāmatvedības uzskaite un nodokļu piemērošana

 **LIETIŠKĀS
INFORMĀCIJAS
DIENESTS**

IZDEVNIECĪBA

Rīga 2019

UDK 336.22
Ko354

Olga Lukašina
Jekaterina Juhimeca
Komercdarījumu grāmatvedības uzskaitē
un nodokļu piemērošana

© Olga Lukašina, Jekaterina Juhimeca, 2019
© SIA „Lietišķās informācijas dienests”, 2019

Tulkotāja Maija Grebenko
Literārā redaktore Rita Cielēna
Maketētājs Arvis Villa
Fotogrāfs Aivars Siliņš

Visas tiesības aizsargātas. Aizliegts jebkādu grāmatas daļu reproducēt jebkādā formā un veidā bez rakstiskas autortiesību turētāja atļaujas.

Izdevējs: SIA „Lietišķās informācijas dienests”
Adrese: Graudu ielā 68, Rīgā, LV–1058
Tālrunis: 67606110
Fakss: 67606120
www.lid.lv

ISBN 978–9984–896–21–2

Recenzija

Nodokļu likumdošana ar katru gadu kļūst arvien sarežģītāka. Tiek izstrādāti jauni likumi, kuri ietver normas, par kurām iepriekš neviens nebija pat dzirdējis. Pagājušajā gadsimtā tapušajos likumos tiek iestrādāti papildu panti, vienlaikus – pielaboti arī attiecīgie Ministru kabineta noteikumi.

Dažādu iemeslu dēļ uzņēmumos (īpaši nelielajos) veikto darījumu novērtējums un ar to saistīto nodokļu piemērošana gulstas uz grāmatveža pleciem. Savukārt grāmatvedim ne vienmēr pietiek pieredzes, spējas un laika savienot dažādu likumu normu piemērošanu un mijiedarbību, īpaši tad, ja iepriekš šāds darījums netika veikts. Lasītājiem tiek piedāvāts unikāls praktisks materiāls par nodokļu piemērošanu visbiežāk sastopamajiem darījumiem, ko izveidojušas divas izcilas autores Olga Lukašina un Jekaterina Juhimeca. Materiālā vienlaikus ar problēmas izklāstu minētas vairākas lēmumu pamatojošas likumu normas. Bieži vien tie ir ne tikai nodokļu likumi un tos skaidrojošie Ministru kabineta noteikumi, bet arī Civillikums un Komerclikums. Tas palīdz lasītājam pārliecināties par teksta secinājumu atbilstību, kā arī analizēt darījumus un veidot personīgo pieredzi. Katrs darījuma veids grāmatā tiek analizēts ne vien no nodokļu piemērošanas skatpunkta, bet arī papildināts ar vairākiem piemēriem un to atspoguļošanu uzskaitē un grāmatojumos.

Materiālā pievērsta uzmanība arī likumdošanā neatrisinātām un strīdīgām problēmām, par kurām atbildi var saņemt, vienīgi pieprasot VID uzziņu.

Jāuzsver, ka abas autores vairākus gadus nodarbojas ar praktisko speciālistu izglītošanu, proti, nav atrautas no grāmatvežu problēmām.

Visu zināt nav iespējams, bet censties apgūt arvien vairāk – ir apsveicami!

Maija Grebenko,

Mg.oec.,

žurnāla *Bilance* galvenā redaktore

Saturs

Ievads	6
1. Nodokļi pirkuma–pārdošanas un maiņas darījumos	8
1.1. Pirkuma darījuma specifika	9
1.2. Maiņas darījuma specifika	13
1.3. Vispārējie nodokļu piemērošanas noteikumi pirkuma un maiņas darījumos	15
1.4. Nodokļi atkarībā no pirkuma un maiņas priekšmeta	19
1.5. Nodokļi atkarībā no atsavināšanas darījuma subjektiem	27
1.6. Nodoklis atkarībā no preces atsavināšanas vietas	29
1.7. Nodokļu piemērošana atkarībā no preču cenas līmeņa	31
1.8. Pirkuma–pārdošanas un maiņas darījumu uzrādīšana grāmatvedībā	34
2. Nodokļi, kas saistīti ar uztura līgumu (atsavināšana ar alimentāciju)	40
2.1. Darījuma būtība un tās dalībnieku pienākumi	41
2.2. Darījuma dalībnieku iespējamie nodokļi	42
2.3. Uztura uzskaites vērtības aprēķins un citas problēmas	43
2.4. Latvijas nodokļu administrācijas vērtīgie padomi	45
2.5. Uzskaitē, atskaites un nodokļu deklarācijas, slēdzot uztura līgumu	47
3. Nodokļi, atgriežot pārdoto preci (reklamācija, atpakaļpirkums, komerciālā komisija)	50
3.1. Reklamācija: nodokļu piemērošana un uzrādīšana uzskaitē	51
3.2. Atpakaļpirkums: darījuma būtība, nodokļu piemērošana un uzskaitē	55
3.3. Nodokļu piemērošana un grāmatvedības uzskaitē komisijas darījumos un komerc komisijas darījumos	57
4. Nodokļi ieskaita darījumos	64
4.1. Darījuma būtība un tās piemērošanas sfēra	64
4.2. Ieskaits nodokļu likumos	68
4.3. Ieskaita darījuma grāmatvedības uzskaitē	71
5. Nodokļi dāvinājuma darījumos	74
5.1. Dāvinājuma darījuma būtība un tās piemērošanas sfēra	74
5.2. Dāvinātāja un apdāvinātā nodokļi dāvinājuma darījumā	77
5.3. Nodokļu atvieglojumi un atlaišanas sponsoriem un ziedotājiem	87
5.4. PVN dāvinājuma darījumos	91
5.5. Uzskaitē dāvinājuma darījumos	93

6.	Nodokļi cesijas un faktoringa darījumos	96
6.1.	Darījumu būtība un to pielietojuma sfēra	96
6.2.	PVN problēma cesijas darījumos	101
6.3.	Ienākuma nodokļi cesijas gadījumā	102
6.4.	Uzskaitē cesijas un faktoringa darījumos	107
7.	Saņemtie un nomaksātie procenti	112
7.1.	Procentu būtība un to pielietojuma sfēra	112
7.2.	Nodokļi no fizisku personu saņemtiem procentiem	115
7.3.	UIN maksātāju nodokļi no procentu ienākumiem	122
7.4.	Nomaksātie procenti kā nodokļu maksātāju izdevumi	124
7.5.	PVN no procentiem par aizdevumiem	130
7.6.	Saņemto un izmaksāto aizdevumu operāciju uzskaitē	131
8.	Nodokļi par patapinājumu (lietošanas aizdevumu)	134
8.1.	Darījuma būtība un tā izmantošanas sfēra	134
8.2.	Nodokļi patapinājuma gadījumā	136
9.	Nodokļi nomas, īres un līzings	142
9.1.	Darījumu būtība un to lietošanas sfēra	142
9.2.	PVN nomas un īres darījumos	146
9.3.	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis nomas un īres darījumos	147
9.4.	Obligātās sociālās apdrošināšanas maksājumi iznomātājam un izīrētājam	151
9.5.	UIN nomas un īres darījumos	152
9.6.	Nodoklis vieglajiem transportlīdzekļiem, tos nomājot	153
9.7.	Nekustamā īpašuma nodoklis, slēdzot nomas un īres darījumus	154
9.8.	Uzskaitē un aplikšana ar nodokli līzings darījumos	155
10.	Nodokļi līgumos ar darba ņēmējiem: darba līgumi, darbuzņēmuma līgumi un pilnvaras	160
10.1.	Līgumu būtība un piemērošanas sfēra	161
10.2.	Nodokļi no algotu darbinieku algas	163
10.3.	Nomātais personāls un nodokļi no tā atalgojuma	164
10.4.	Nodokļi no darbuzņēmēju, graudnieku un pārvaldītāju ienākumiem ...	165
10.5.	Nodokļi no pilnvaroto personu ienākumiem	166
11.	Nodokļi, veidojot un mainot paša kapitālu	170
11.1.	Paša kapitāls, tā struktūra un saistība ar nodokļu uzlikšanu	
11.2.	Ienākuma nodokļi, veicot kapitālieguldījumus	173
11.3.	Pievienotās vērtības nodoklis, kad kapitālā tiek ieguldīts īpašums ...	178
11.4.	Pamatkapitāla palielināšana, kapitalizējot parādus, peļņu un rezerves	180
11.5.	Dividenžu aplikšana ar nodokli	184
11.6.	Nodokļi un riski, samazinot pamatkapitālu	190

levads

Šis mācību līdzeklis veltīts uzņēmējdarbībā (komercdarbībā) populārāko darījumu grāmatvedības uzskaitē un nodokļu piemērošanas analīzei. Par pamatu secinājumiem ir ņemti Latvijas Republikas likumu teksti, kas ir spēkā kopš 2018. gada 1. novembra.

Katrs komercdarījums šajā mācību līdzeklī vispirms tiek analizēts no Latvijas Civillikuma un Komerclikuma skatupunkta, pēc tam – secīgi (pa etapiem) no nodokļu likumdošanas skatupunkta.

1. etaps – darījuma subjektu identificēšana: vai tas ir Latvijas vai citas valsts rezidents (ES vai citas valsts); vai darījuma subjekti ir savā starpā saistītas personas; vai subjekti ir fiziskas vai juridiskas personas; vai tie ir IIN vai UIN maksātāji; vai tie ir/nav reģistrētie PVN maksātāji (reģistrācijas valsts).

2. etaps – darījuma priekšmeta identificēšana: vai tā ir akcīzes prece, nekustamais īpašums, vērtspapīri, intelektuālais īpašums utt.; vai šī prece vai konkrēts pakalpojuma veids ir minēts likuma „Par PVN”, „Par IIN”, UIN likuma un citu likumu izņēmumos vai atbrīvojumos.

3. etaps – darījuma vietas noteikšana: vai tā ir Latvija (iekšzeme), ES dalībvalsts, trešā valsts (ir/nav starptautisks līgums par izvairīšanos no nodokļu nomaksas vai dubultās nodokļu piemērošanas), beznodokļu (zemu nodokļu) teritorijas vai ofšora zona.

4. etaps – preces līgumcenas un tirgus cenas savstarpējās atiecības analīze: darījumos ar neatkarīgajiem partneriem (kas nav saistīti dalībā kapitālā, pārvaldīšanā, radniecībā) nodokļi tiek aprēķināti no faktiskās cenas, kura līgumā norādīta kā darījuma atlīdzība.

Darījumiem ar saistītajām personām, piemēram, maiņas, ieskaita un citos darījumos, kas minēti likuma „Par nodokļiem un nodevām”

23.² pantā, nodokļi tiek aprēķināti no preces vai pakalpojuma tirgus vērtības. Kopš 2013. gada darījumos virs 14 300 eiro tirgus cenas pamatojuma metodes kļuvušas sarežģītākas (likuma „Par nodokļiem un nodevām” 15.² pants).

5. etaps – darījuma veikšana, ieņēmuma saņemšana, izdevumu atzišana, kā arī citu apstākļu analīze atbilstoši līgumam vai Latvijas likumdošanai.

Rezultātā nonākam pie secinājuma, kādi nodokļi attiecināmi uz konkrēto darījumu, kādas būs nodokļu likmes, kāda būs apliekamā vērtība, kurš un kad maksās konkrēto nodokli.

Vēl divi apstākļi jāņem vērā, veicot **jebkādu** darījumus.

Pirmais – darījuma apmaksas forma. Latvijā stingri ierobežota iespēja veikt darījumus skaidrā naudā (limits – 7200 eiro; sk. likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30. pantu). Ierobežojums skar ne vien darījumus biznesā, bet no 2017. gada arī fizisko personu darījumus, tajā skaitā arī starp radniekiem un laulātajiem. Par pārkāpumu paredzēts administratīvais sods 15% no darījuma summas.

Otrais – darījuma noilguma termiņš. Civillikuma 1895. pantā noteikts visām prasījumu tiesībām 10 gadu termiņš, ja vien citi likumi nav noteikuši īsāku termiņu. Savukārt Komerclikums tām prasībām, kas izriet no komercdarījumiem, nosaka 3 gadu termiņu. Svarīgi atcerēties, ka atgādinājums parādniekam par viņa saistībām pārtrauc noilgumu.

Mācību līdzeklis paredzēts darbiniekiem, kas pilda grāmatvedības, finanšu un auditoru funkcijas, kā arī tiem, kurus interesē nodokļu likumdošana.

Olga Lukašina,

Dr.oec.,

sertificēta nodokļu konsultante

Jekaterina Juhimeca,

Mg.sci.oec.,

nodokļu un grāmatvedības konsultante

1. Nodokļi pirkuma– pārdošanas un maiņas darījumos

Pirkums (tā tiek dēvēts Latvijas Civillikumā pirkuma–pārdošanas darījums) un maiņas darījums ir tā saucamā atsavināšanas darījumu grupa, kuras būtība ir īpašuma tiesību nodošana citai personai par noteiktu atlīdzību. Atlīdzība ir svarīga šo darījumu īpatnība. Tieši atlīdzība ir galvenais nodokļa piemērošanas objekts. Ja manta tiek nodota citas personas īpašumā, neprasot atlīdzību, tad tas jau ir cits darījums (dāvinājums) ar citu uzskaites kārtību un nodokļu piemērošanu.

Atbilstoši Civillikuma normām (2002.–2090. pants) par pirkuma priekšmetu var būt ne vien ķermeniskās lietas, bet arī lietu un saistību tiesības (2005. pants). Civillikums **visiem pirkuma līgumiem** nosaka kopējos pirkuma priekšmeta noteikšanas noteikumus, pirkuma maksas, pircēja tiesības un pienākumus, kā arī pirkuma līguma atcelšanas noteikumus.

Komerčiālā pirkuma līguma priekšmets, kuru regulē Latvijas Komerclikums (407. pants), ir kustama lieta, tajā skaitā vērtspapīri.

Savukārt nodokļu likumdošana, īpaši PVN likums (2013. gada redakcijā), tiesību pārdošanu uzskata par pakalpojumu sniegšanas darījumu, paredzot tiem tādu nodokļa piemērošanu, kas atšķiras no nodokļa piemērošanas preču piegādes darījumos.

Komerclikuma „D” daļa uzskaita specifiskās normas, regulējošās tiesības, pienākumus un atbildību noteiktai darījumu dalībnieku grupai – komersantiem, uzņēmējiem. Ne Civillikums, ne Komerclikums nenosaka īpašus noteikumus dažādu preču grupu pirkumam un pārdošanai, kā arī šādu darījumu veikšanas īpatnības starp fiziskām vai juridiskām personām. Savukārt Latvijas nodokļu likumdošana, tieši pretēji, diezgan plaši atrunā tieši šīs atšķirības.

No nodokļu piemērošanas skatupunkta ir ļoti svarīgi noskaidrot:

- kas tiek pirktas vai pārdotas (darījuma priekšmets);
- kas ir pircējs un pārdevējs (darījuma subjekti);
- kur notiek pirkums–pārdošana (darījuma vieta);
- kad tiek veikts darījums (darījuma moments);
- pirkuma–pārdošanas darījuma vērtība (pirkuma cenas atbilstība tirgus vērtībai).

1.1. Pirkuma darījuma specifika

Vispirms noskaidrosim tās Civillikuma normas, kas ir svarīgas nodokļu piemērošanas analīzei.

1. Pirkums vienmēr paredz, ka apmaiņā par izsniegto preci tiks saņemta atlīdzība. Atlīdzība ir kopējā atsavināšanas darījumu pazīme. Tomēr pirkuma darījumam raksturīga konkrēta šīs atlīdzības forma – nauda un tikai nauda (CL 2002. pants). „Ja pirkuma maksa noteikta nevis naudā, bet citās lietās, tad līgums nav pirkums, bet maiņa” (CL 2012. pants). Maiņas līgumiem kā patstāvīgai atsavināšanas līgumu grupai veltīta atsevišķa CL apakšgrupa (2091.–2095. pants).

2. Pirkuma darījuma rezultātā notiek īpašnieka maiņa. Pirkuma priekšmets var būt tikai tas, ko atļauts un ir iespējams atsavināt (CL 2005. pants).

Tieši tādēļ jebkurai personai (īpaši uzņēmējdarbības struktūrai) ir jābūt pārdošanai paredzētās preces izcelsmes dokumentam. Ja pārdotās preces atsavināšana netika atļauta, tad trijos no četriem gadījumiem

līgums nav spēkā (CL 2006. un 2010. pants). Un tikai vienā gadījumā pircējs var pieprasīt no pārdevēja zaudējumu atlīdzināšanu, tas ir, vismaz samaksātās summas atmaksu: ja pārdevējs zināja, bet pircējs nezināja, ka lietas atsavināšanu aizliedz likums.

Šis apstāklis pircējam nozīmē to, ja pēc līguma atzīšanas par spēkā neesošo precī viņam atņems, tad pircējam var rasties zaudējumi, kas nav saistīti ar saimniecisko darbību. Tādējādi, slēdzot līgumu, pircējam jāpārlicinās par līguma priekšmeta atļauto atsavināšanu.

3. Pirkuma maksai nav tieši jāatbilst pirkuma priekšmeta vērtībai, un līgums paliek spēkā, kaut arī priekšmets būtu pārdots zem tā īstās vērtības (draudzības pirkums) vai virs tās (CL 2015. pants).

Šo Civillikuma normu īpaši bieži nākas izmantot, analizējot firmas pirkuma–pārdošanas darījumus ar saviem dalībniekiem. Pietiekami bieži firma kaut ko iegādājas no viņiem. Piemēram, tā varētu būt zeme, mašīna vai kapitāla daļas citās firmās. Ja firmas kontā nav naudas, lai samaksātu uzreiz, puses vienojas par maksāšanu vēlāk, un firmas uzskaitē ilgu laiku tiek uzrādīts firmas parāds dalībniekam. Šodien daži komersanti šo parādu kapitalizē (pārceļ firmas pamatkapitālā). Šādai darbībai parāds ir pareizi jānovērtē. Veikt novērtēšanu (saskaņā ar Komerclikuma normām) atļauts speciālajam vērtētājam, kam vispirms jānosaka, par kādu cenu iegādātajai precei (zeme, mašīna vai vērtspapīri) bija jābūt iegrāmatotai firmas bilancē. Civillikums piedāvā atbildi – cena var būt jebkāda (līgumcena). Cenas jautājums saskaņā ar CL ir pircēja un pārdevēja kompetence. Arī saskaņā ar grāmatvedības uzskaites normām visi iegādātie aktīvi tiek iegrāmatoti atbilstoši iegādes vērtībai.

Citi noteikumi ir nodokļiem šādā pirkuma–pārdošanas darījumā. Saskaņā ar UIN likuma 4. panta 2. daļas 2. punkta e) apakšpunktu ar nodokli apliekamajā bāzē jāiekļauj ienākumi, kurus nodokļu maksātājs būtu saņēmis, vai izdevumi, kuri nodokļu maksātājam nebūtu radušies, ja komerciālās un finanšu attiecības būtu veidotas vai nodibinātas pēc noteikumiem, kas būtu spēkā starp divām neatkarīgām personām, nevis starp personām, kuras ir saistītas. Proti, nodokļu vajadzībām darījuma vērtībai, kas slēgta starp saistītajām personām, jāatbilst tirgus cenai (vērtībai).

Analoģiska norma ir arī likuma „Par nodokļiem un nodevām” 23.² panta 2. daļā. Tātad, ja firma iegādājas precī no **saistītās personas**, tad nodokļu vajadzībām firmas izdevumiem preču iegādei ir jābūt vienā līmenī vai ne lielākiem par tirgus cenu. Savukārt, ja prece iegā-

dāta no sveša (nesaistītā) subjekta, tad jebkāda cena var tikt atzīta par attaisnoto.

Tādējādi rodas jautājums: vai firmas īpašnieks ir persona, kas saistīta ar firmu?

Līdz 2018. gadam UIN likumā bija divas saistītajiem subjektiem veiktas definīcijas – saistītie uzņēmumi un ar uzņēmumu saistītās personas.

Par ar uzņēmumu saistīto personu uzņēmumu ienākuma nodokļa vajadzībām tika uzskatīts uzņēmuma īpašnieks, ja viņam piederēja vairāk nekā 50% daļu.

UIN likuma jaunajā redakcijā, lai noteiktu saistīto personu, jāizlasa likuma „Par nodokļiem un nodevām” 1. panta 18. punkts. Diemžēl šī norma neļauj viennozīmīgi noteikt, ka uzņēmuma īpašnieks ir ar šo uzņēmumu saistītā persona.

Būtu lietderīgi brīdināt nodokļu maksātājus par to, ka jebkuri darījumi ar firmas īpašniekiem (ne tikai pirkuma–pārdošanas darījumi) tiek uzskatīti par riskantiem, ņemot vērā normas par tirgus cenu darījumos ar saistītajām personām.

Jāatgādina, ka, pirmkārt, likums „Par nodokļiem un nodevām” nosaka, ka jebkuras personas tiek uzskatītas par saistītajām, ja par darījumu ir noslēgta vienošanās (arī vienošanās, kas atklātībai nav darīta zināma), kas virzīta uz nodokļu maksājumu samazināšanu. Otrkārt, Komerclikums (184.¹ pants) nosaka, ka ar sabiedrību saistītā persona ir gan sabiedrības dalībnieks, kuram ir tieša izšķirošā ietekme sabiedrībā, gan valdes loceklis, gan viņu radnieki, kā arī personas, ar kurām tiem ir kopīga saimniecība (neregistrētas attiecības). Pirms darījuma slēgšanas ar minētajām personām valdei jāsapatavo pamatojums šāda darījuma nepieciešamībai un jānovērtē darījuma ietekme uz sabiedrības darbību un finanšu stāvokli. Šādam dokumentam būs noteicošā loma strīdā ar VID par to, vai cenu starpība tiks pakļauta nodokļu piemērošanai vai ne.

4. „(..) ja pārdevējs piegādā pircējam lietas vai preces, ko tas pasūtījis, nenoteicot cenu, tad darījums ir spēkā, un pieņemams, ka abas puses vienojušās par tirgus cenu” (CL 2017. pants).

Piemēram, iegādājoties precī no sabiedrības dalībnieka, cenai par precī jābūt uzrādītai līgumā. Ja cena līgumā nav norādīta vai līgums netiek noslēgts, bet ir vienīgi dalībnieku sapulces lēmums vai cits dokuments, no kura izriet, ka preces ir tieši pārdotas, nevis nodotas

bez maksas, tad tiek uzskatīts, ka tās ir iegādātas par tirgus cenu.

Civillikuma nostāja attiecībā pret tirgus cenu ir formulēta 2018. pantā: „(..) ir pieņemams, ka bijusi domāta vidējā cena līguma slēgšanas vietā un laikā. Bet, ja tajā vietā tirgus cenu nav, tad ņemamas par pamatu tuvākās tirdzniecības vietas tirgus cenas. Kur pastāv cenu rādītāji, tur cena noteicama pēc tiem.”

Kā redzams, CL, nosakot tirgus cenu, balstās uz citu pārdevēju noteikto cenu. Nodokļu likumdošana risina šo jautājumu citādi. Tiek uzskatīts, ka tirgus cena ir tā, kuru noteica tas pats nodokļu maksātājs darījumos ar viņu nesaistītiem citiem subjektiem.

Tirgus cenas noteikšanai nodokļu vajadzībām 14.11.2017. MK noteikumos Nr. 677 ir paredzētas piecas metodes. Nodokļa maksātāja pienākums ir ne vien izstrādāt un apstiprināt darījumu ar saistītajām personām iekšējo metodiku, bet arī laikus veikt tirgus cenu analīzi un aprēķinus. Ja veidojas cenu starpība, tā iekļaujama nodokļa bāzē (MK noteikumu Nr. 677 7.–19. punkts).

5. Īpašuma tiesību pārejas brīdis no pārdevēja pie pircēja Civillikumā tiek noteikts pirkuma līguma noteikumos (2004., 2023., 2024., 2068. un citi panti). Īpašuma tiesību pārejas brīdis ir noteicošais, risinot jautājumu par nodokļu samaksas budžetā termiņu. Dažādu nodokļu likumu skatījumā (piemēram, UIN likums, PVN likums, Nekustamā īpašuma likums) tieši īpašnieka maiņas moments, nevis naudas saņemšanas fakts nosaka saistību rašanos pret budžetu.

Savukārt IIN likums pienākumu maksāt nodokli biežāk saista ar ienākuma saņemšanas faktu, nevis gūstot likumīgas tiesības saņemt šo ienākumu. Tieši tādēļ UIN maksātājs, kas pārdeva savu preci juridiskai personai, samaksās PVN un UIN no aprēķinātā ienākuma arī tad, ja par to nav samaksāts un varbūt arī nekad netiks samaksāts. Bet IIN maksātājs samaksās nodokli tikai tad, ja saņems samaksu par pārdoto preci. Tomēr, saņemot priekšapmaksu par preci, kura ir apliekama ar PVN, rodas nepieciešamība samaksāt budžetā šo nodokli, ja darījums notiek Latvijas teritorijā. Vai, piemēram, ja fiziskā persona saņem rokasnaudu par pārdodamo nekustamo īpašumu, kas ir kapitāla aktīvs, rodas pienākums aprēķināt IIN un samaksāt to budžetā, kaut arī darījums nākotnē var nenotikt.